

BOERHAAVE EN DESCARTES

DOOR

G. A. LINDEBOOM

Toen ik in 1955 te Moskou een min of meer geïmproviseerde voordracht hield over de medische betrekkingen tussen Rusland en Nederland in de 17de en 18de eeuw, stak in de daarop volgende discussie een hoogleraar in de geschiedenis der geneeskunde, tot mijn schrik, de loftrompet over Boerhaave als de vader van het materialisme in de geneeskunde. Dat deze misvatting op enigerlei wijze mijn onderwerp van vandaag raakt, hoop ik in mijn voordracht¹ te doen blijken. Al zeg ik reeds nu dadelijk, dat zij samenhangt met de erkenning, dat Boerhaave de natuurwetenschappelijke grondslag der geneeskunde eens en vooral heeft vastgelegd.

De wetenschappelijke loopbaan van Descartes (1596-1650) heeft zich vrijwel geheel afgespeeld gedurende de twintig jaren: 1629-49², die hij in Holland, op verschillende plaatsen, doorbracht. Hij stierf immers reeds het jaar daarop, op 54-jarige leeftijd, in het hoge Zweden aan het hof van koningin Christina, met wie hij 's ochtends om 5 uur in de koude bibliotheek moest filosoferen. Het is dan ook, mede gezien zijn vele vrienden en volgelingen onder de Nederlandse geleerden, natuurlijk dat zijn invloed niet alleen op het wetenschappelijke denken, maar ook op het universitaire leven in ons land wellicht het grootst is geweest. Allereerst te Utrecht, waar aan de kort tevoren, in 1636, opgerichte hogeschool aan de medicus Henricus Regius (Le Roy), die in zijn medisch onderwijs de Cartesiaanse filosofie verdedigde, de voet werd dwars gezet door de invloedrijke theoloog Gysbert Voetius (1589 - 1676), die in 1641, als Rector, Regius tot de orde van zuiver geneeskundig onderricht liet roepen.

¹ Gehouden te Amsterdam, op 12 september 1970, voor het Gezelschap van Christelijke Historici.

² Zoals bekend, had hij tien jaar tevoren een jaar doorgebracht in de krijgsdienst der Republiek, waar hij, in Breda verblijvend, bevriend geraakte met de begaafde Isaäk Beeckman (1588 - 1637).